

Jan Amos Komenský a jeho české spisy

Zuzana Svobodová

Komenského základní životopisná data

1592 – 1608 dětství: Komňa/Nivnice/Uherský Brod, Strážnice

1608 – 1614 studia: **Přerov**, **Herborn** (1611–1613), **Heidelberg** (1613–1614)

1614 – 1617 působení v Přerově (ordinován na kněze během bratrské synody v Žeravicích v r. 1616)

1618 – 1621 působení ve Fulneku

1621 – 1623 skrývání na Moravě

1623 – 1627 skrývání ve V Čechách: Brandýs nad Orlicí, Bílá Třemešná, Horní Branná

1628 – 1670 působení v exilu

1628 – 1641 Lešno

1641 – 1642 Londýn

1642 – Amsterdam

1642 – Stockholm

1642 – 1648 Elbląg

1648 – 1650 Lešno

1650 – 1654 Blatný Potok

1654 – 1656 Lešno (celkem 19 let)

1656 – **1670** Amsterdam

[krátký \(úsměvný filmový\) úvod](#)

DE LAATSTE RUSTPLAATS
VAN JAN AMOS COMENIUS
+ 15 XI 1670-
POSLEDNÍ ÚTULEK
JANA AMOSA KOMENSKÉHO
+ 15 XI 1670-

JOHANNI AMOS COMENIO
GRATA POSTERITAS.
AAN
JOHAN AMOS COMENIUS
Geb. te Nivaalce 28 Maart 1592
Stet. te Amsterdam 17 Nov. 1670
Begraven te Naarden 22 Nov. 1670.
IN HET DANKBARE NAGESLACHT

Komenský a naděje

„Nic jsme s sebou nevzali, po všem je veta – jen Bibli kralickou a Labyrint světa“ (z písně exulantů)

Nikoli rezignace, ale **v utrpení svědectví neuhasitelné naděje**, která pomáhá.

Poutník

Muž touhy (Unum nec.)

Růžový palouček: Zdroj pro obrázek:
[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jemewein,_Felix_-_J.A._Komensky_selouci_se_svo_vlasti_\(1885\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jemewein,_Felix_-_J.A._Komensky_selouci_se_svo_vlasti_(1885).jpg)
J. M. Lochman: Jan Amos Komenský: Český úděl v Evropě. in *Muž bolesti a naděje*, s. 15.

Naděje

„Věřím i já Bohu,
že po přejití vichřic hněvu,
hříchy našimi na hlavy naše uvedeného,
vláda věcí tvých k tobě se zase navrátí,
ó lide český!“

Komenský po zklamaných nadějích na návrat do vlasti. Dnes na Husově pomníku na Staroměstském nám. Masaryk těmito slovy začal své první poselství osvobozenému národu v prosinci 1918. Václav Havel svůj novoroční projev 1990 zakončil své poselství variací na tato slova.

Komenský na reliéfu na školní budově v Dolanech, ČR. Zdroj pro obrázek: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Relief_Komensky.jpg

Amsterdam

posledních 14 let života

† 15. 11. 1670

pohřben v N. Parkém člověka, s. 135-136.

„Cokoli jsem napsal **pro mládež**, psal jsem nikoli jako pedagog, nýbrž **jako teolog.**“

Komenský
J. A. -
OPERA
DIDACTICA
OMNIA.
Amsteroda
m 1657.
Zdroj
obrázku:
[https://com
mons.wiki
edia.org/wiki
/File:Opera_
didactica.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Opera_didactica.jpg)

Prv. 12. 13.
12. 13.
Labyrint Sweta

12. 13.
12. 13.
a
Lusthanz Srdec.

12. 13.
12. 13.
to gest,

SWETLE WYMALO-

wani / kterak w tom Swete a wecech
geh wsschynoch, nic nenj než Marenj a Mo-
rni, Zokolopowani, Mamenj a Sfal-
ba, Bida a Tesknot / a naposledy Omrzeni wsscho
a zausfani: Ale kdoz doma w sidcy swem sedē, s ge-
dinym panem Bohem se wzawra / ten sam t
prawemu a plnemu myslj v poko-
12. 13.
12. 13.
12. 13.
12. 13.
genj a radosti je pri-
chazy.

I Liber in lucem rigidi secure Catonis,
I Labyrinthis currere, docte viis.
Cumq; ibis curreq; viis, dic: Optime LECTOR
EX ME SUPREMUM non nisi DISCE BONUM.
M. G. C.

Ecclesi. 1. 14.

Widel sem wsscky skutky kterež se děgq pod sluncem / a ag
wsscko gesti Marnosti a trápny ducha.

Léta Krystowa M. DC. XXXI.

Labyrint světa

Věnován Karlu staršímu ze Žerotína (S Morava) – útulek v dutém kmeni staré lípy

Za Komenského života vyšel třikrát:

- poprvé (ne tiskem) v r. 1623 (JAK se skrývá na V Moravě, Brandýs nad Orlicí – srub pod Klokotským lesem, sklípek pod podlahou)
- v r. 1631 poprvé tiskem (JAK v Lešně)
- v r. 1663 podruhé tiskem – (opět přepracovaná verze, JAK v Amsterdamu)

Labyrint

- plod národní krize (v XI/1623 na Moravě příměří Gábora Bethlena a císaře – zvrát jako Bílá hora pro Čechy)
- plod osobní krize (ve 26 letech vdovcem, zemřeli i 2 synové)
- útěšný spis
- autobiografické rysy
- zralý umělecký projev
- bohatá symbolická řeč, alegorie, čerpá i ze středověké symbolické řeči
- myšlenkově navazuje v Ráji srdce na Augustina
- život jako proces odhalování marnosti, aby se člověk našel v samé podstatě lidství
- snaha odpoutat od příležitostí otvíraných společností

Labyrint

- přesvědčení, že světu vládne klam, pokrytectví, závist, samolibost:
- licoměrní (pokrytečtí, falešní, neupřímní) kněží
- sobecká vrchnost
- surový vojenský stav
- nepravosti a lži ve všech stavech

„Tisíckrát umřít volím, nežli tu být, když se tak děje a dívat se na nepravost, faleš, lež, svod, ukrutnost.“

Závěr: „Vrať se do domu srdce svého a zavři za sebou dveře!“ (poutníka volá hlas Kristův)

Dílo kolovalo v četných opisech.

Labyrint

- po r. 1622 „takové návaly deprese v bezesných nocích, že musel vstát k modlitbě a čtení Písma ... Jak utěšit sebe i druhé, ... než pokusem dobrat se smyslu utrpení?“
- Způsobem biblických patriarchů vstupuje do zástupného zápasu s Bohem (Jákos u Jaboku) → útěšné spisy
- Čl nenachází pevný bod v samosvojnosti – soběstačnosti
- svět jako bezvýchodný labyrint, bludiště, bezcílné bloudění, končící v nicotě, prázdnu

Labyrint

„I shledal jsem, že by se to dílo čísti mělo, že jest mnohem zajímavější než lze říci v krátkosti lidskými slovy, že jest mnohem cennější a památnější a důležitější než se může zdáti literárním historikům, že na to dílo můžeme býti pyšni, ale že především je nutno toto dílo čísti.“

Jaroslav Durych: *O labyrintu světa*, Lidové noviny, 10/X/1929

Text Labyrintu on-line

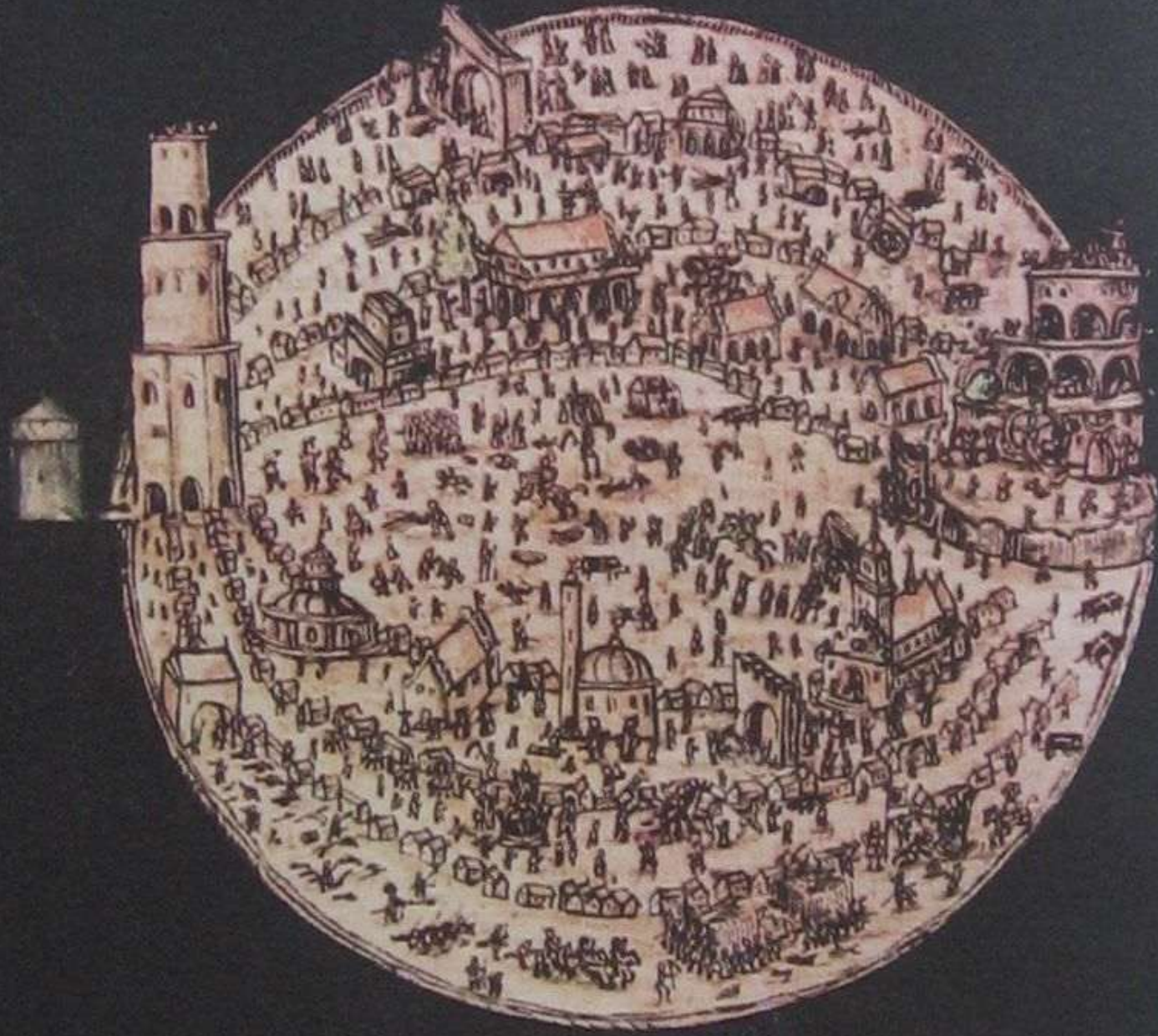
- [Plný text Labyrintu \(html\):](#)

http://users.ox.ac.uk/~tayl0010/labyrint/labyrint_frame.html

- [Plný text Labyrintu \(pdf\):](#)

<http://jlswbs.files.wordpress.com/2008/02/labyrint.pdf>

- http://cs.wikisource.org/wiki/Labyrint_sv%C4%9Bta_a_r%C3%A1j_srdce

Labyrinth Swěta

a
Lusthanz Srdec.

to gest,

SWĚtlé Wymalo-
wání / kterak w tom Swěte a wiecech

geh wsschyněch, nic není než Mlatsnj a Mo-
rtnj, Zkocně Lopotowanj, Mlamsnj a Sfal-
ba, Bida a Tesknoš / a naposledy Dmrzenj wsscho
a zausfánj : Ale kdož doma w sídcey swém sědē, s ge-
diným Pánem Bohem se wzawjá / ten samē

prawěm a plněm mysli wpoko-

u Min genj a radošti že přis-

chází.

I Liber in lucem rigidi securi Catonis,

I Labyrinthis currere docte viis.

Cumq; ibis curreq; viis, dic : Optime LECTOR

EX ME SUPREMUM non nisi DISCE BONUM.

M. G. C.

Ecclesi. 1. 14.

Widěl sem wsschey skutky kterež se dějā pod sluncem / a ag
wsscho gestj Mlarnost a trápnu ducha.

Léta Krystowa M. DC. XXXI.

Labyrinth Swěta

a Náz Srdec.

SWĚtlé Wymalowanj /

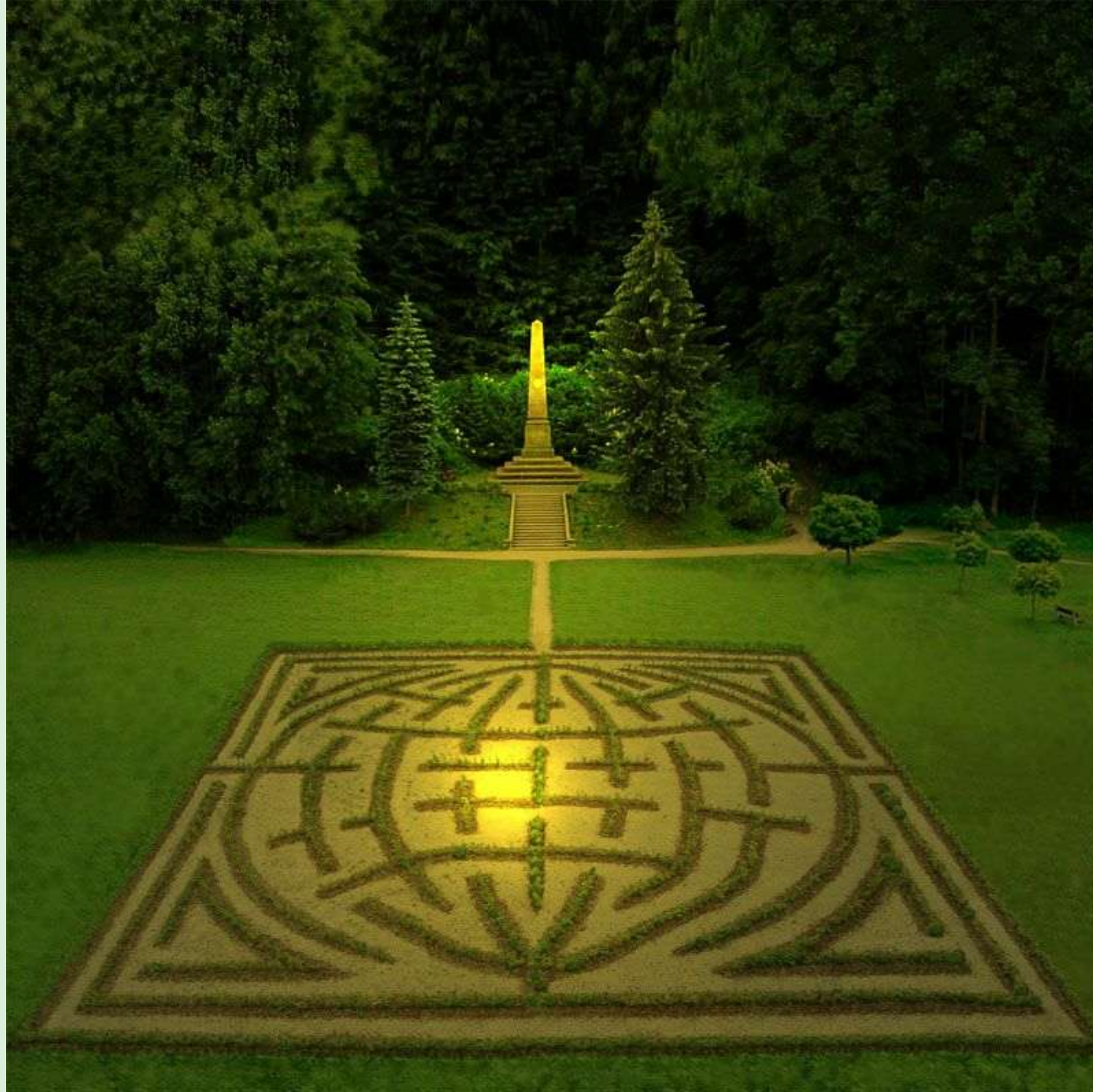
kterak w tom Swětlé / a wiecech ges-
ho wsschyněch / nic není než Mlats-
nĕ a Mlamsnj / Křesťanĕ a bezecmĕnj /
Mlamsnj a Sfalba, Bida a Tesknoš / a
naposledy Dmrzenj wsscho a zausfánj :
Ale kdož doma w sídcey swém sědē / s ge-
diným Pánem Bohem se wzawjá / ten
samē prawěm a plněm mysli
wpočinu a radošti že přis-

P. Thom. Thom. Thom.

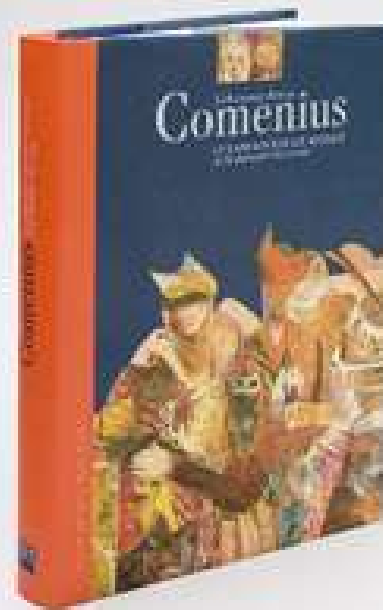
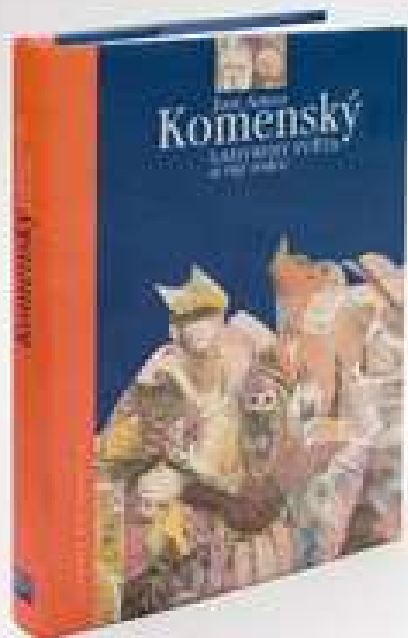
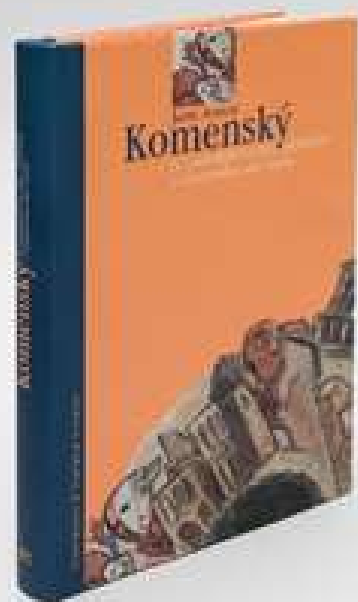
EDITIONE
M. DC. LXXII.

M. DC. LXXII.

IOH. AMOS COMENIUS
natus 30. Martii 1632. obiit 16. Julii 1671.

Obitunt Smeti

178 Prager
in Jana Samma, 1782.

Pres Boží (IV, 1624)

- ppd. ještě v r. 1624 vytištěn v Praze
- dlouho se pochybovalo o Kom. autorství – spisek není nikde Komenským zmiňován – jen v nalezeném tzv. leningradském sborníku
- v nové době spisek objeven r. 1914 (pak vydán 1918, 1924, 1939, 1945, ...)

Pres Boží (IV, 1624)

- dedikace paní N. N. z N. - ppd. Kateřině Žerotínové z Valdštejna
- rozjímání o **utrpení**, které je **božím prostředkem výchovy** věrných služebníků
- **užitečnost** utrpení

Pres Boží

Zármutky a žalosti v Písmu:

- kříž
- kalich
- křest Kristův
- heslo věřících
- chléb truchlosti (zármutku)
- nápoj slz
- pelyněk
- úzká cesta
- těsná brána
- pec prubířská
- voda čistící
- boží hůl a prut
- sekera a pila
- kladivo
- pres Boží
- ...

prorok Jeremjáš

kniha Pláč (Nářky) 1,15a

„Tlačil Pán presem Pannu, dceru judskou“

Postavení knihy Pláč ve SZ:

Tanach תנך

Protestantský kánon
SZ

Katolický kánon SZ

Pravoslavný kánon SZ

Tóra תורה čili *Pentateuch*

Genesis

Genesis

Genesis

Genesis

Exodus

Exodus

Exodus

Exodus

Levitikus

Levitikus

Levitikus

Levitikus

Numeri

Numeri

Numeri

Numeri

Deuteronomium

Deuteronomium

Deuteronomium

Deuteronomium

Tanach תנ"ך

Protestantský kánon SZ

Katolický kánon SZ

Pravoslavný kánon SZ

נביאים *Neviím čili*
Proroci

Knihy dějepisné

Kniha Jozue
Kniha Soudců

Kniha Jozue
Kniha Soudců

Kniha Jozue
Kniha Soudců

Kniha Jozue
Kniha Soudců

Kniha Rút

Kniha Rút

Kniha Rút

Knihy Samuelovy

1. kniha Samuelova

1. kniha Samuelova

1. kniha Samuelova

2. kniha Samuelova

2. kniha Samuelova

2. kniha Samuelova

Knihy královské

1. kniha královská

1. kniha královská

1. kniha královská

2. kniha královská

2. kniha královská

2. kniha královská

1. Paralipomenon

1. Paralipomenon

1. Paralipomenon

2. Paralipomenon

2. Paralipomenon

2. Paralipomenon

kniha Ezdráš

kniha Ezdráš

kniha Ezdráš

1. Ezdráš

kniha Nehemjáš	kniha Nehemjáš	kniha Nehemjáš
	kniha Tobiáš	kniha Tobiáš
	kniha Júdit	kniha Júdit
kniha Ester	kniha Ester	kniha Ester
	1. kniha Makabejská	1. kniha Makabejská
	2. kniha Makabejská	2. kniha Makabejská
		3. kniha Makabejská
		4. kniha Makabejská

Tanach תנ"ך

Protestantský kánon SZ

Katolický kánon SZ

Pravoslavný kánon SZ

Větší proroci

kniha Izajáš	Izajáš	Izajáš	Izajáš
kniha Jeremjáš	kniha Jeremjáš	kniha Jeremjáš	kniha Jeremjáš
	<u>kniha Pláč</u>	<u>kniha Pláč</u>	<u>kniha Pláč</u>
		kniha Báruch	kniha Báruch
			List Jeremjášův
kniha Ezechiel	kniha Ezechiel	kniha Ezechiel	kniha Ezechiel
	kniha Daniel	kniha Daniel	Daniel

Menší proroci

	kniha Ozeáš	kniha Ozeáš	kniha Ozeáš
	kniha Jóel	kniha Jóel	kniha Jóel
12 Proroků	kniha Ámos	kniha Ámos	kniha Ámos
(kniha Ozeáš,	kniha Abdijáš	kniha Abdijáš	kniha Abdijáš
kniha Jóel,	Jonáš	Jonáš	Jonáš
kniha Ámos,	kniha Micheáš	kniha Micheáš	kniha Micheáš
kniha Abdijáš,	kniha Nahum	kniha Nahum	kniha Nahum
Jonáš,	kniha Abakuk	kniha Abakuk	kniha Abakuk
kniha Micheáš,	kniha Sofonjáš	kniha Sofonjáš	kniha Sofonjáš
kniha Nahum,	kniha Ageus	kniha Ageus	kniha Ageus
Abakuk	kniha Zacharjáš	kniha Zacharjáš	kniha Zacharjáš
kniha Sofonjáš,	kniha Malachiáš	kniha Malachiáš	kniha Malachiáš
kniha Ageus,			
kniha Zacharjáš,			
kniha Malachiáš)			

Tanach תנ"ך

Protestantský kánon SZ

Katolický kánon SZ

Pravoslavný kánon SZ

כתובים Ktuvim čili Spisy	Mudroslovné (sapienciální či naučné) knihy (v Biblích před proroky)		
Žalmy kniha Jób	kniha Jób Žalmy	kniha Jób Žalmy	kniha Jób Žalmy
			Ódy
kniha Přísloví Píseň písni kniha Rút	kniha Přísloví Píseň písni	kniha Přísloví Píseň písni	kniha Přísloví Píseň písni
<u>kniha Pláč</u>			
kniha Kazatel	kniha Kazatel	kniha Kazatel	kniha Kazatel
		Kniha moudrosti Kniha Sírachovcova	Kniha moudrosti Kniha Sírachovcova Žalmy Šalomounovy
kniha Ester kniha Daniel kniha Ezdráš kniha Nehemjáš Knihy kronik			

Pres Boží

- všechna trápení, pres zvlášť, ukazují cíl, povahu a užitečnost kříže

„Bůh presujž sobě nás, hrozny vinice své, podlé dobré líbeznosti své,
abychom sladký a pochotný jemu saft vydávali
pobožnosti a všelijaké zdárné ušlechtilosti,
zde i věčně.

Amen.“

Pres Boží

- „je mi, jako bych srdce v presu měl“ – žalem sevřené srdce, sklíčenost
- „mysl také vládnouti sebou přestává, jako omráčená, zmámená a sotva o sobě vědoucí jest“
- jako věc v presu / lisovaná pouští svou vláhu, tak srdce i mozek „krví se potí“
- jako věc křehká v presu se láme a puká, tak srdce se někdy trhá a život chřadne a mizí, mysl nemůže snést zoufalství

Pres Boží

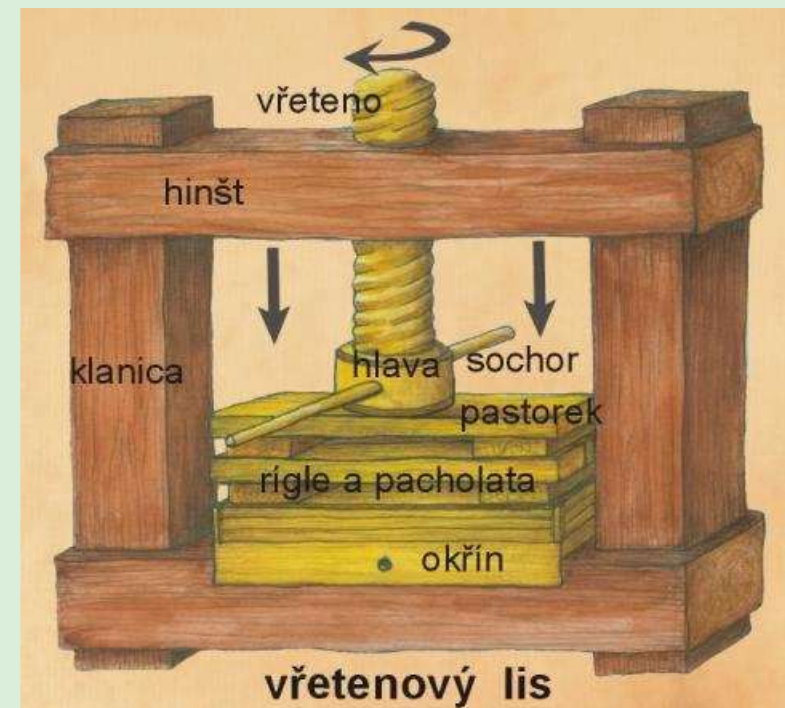
- prorok Jeremiáš,
- Pláč 1,15
- Slova Písma se mají
 - rozvážit,
- obsahují v sobě
 - naučení,
 - napomenutí,
 - výstrahu
 - i potěšení

Pres Boží

- Pánem, který presem tlačí **není cizí** pán, ale Hospodin
- K čemu je **pres užitečný**:
 - aby věc držela pohromadě (knihaři, soukeníci, pláteníci)
 - aby se věc mohla podržet k dalšímu opracování (zámečníci, zlatníci, truhláři, tesaři)
 - aby plody vydaly šťávu (vinaři, olejníci, voskaři)
 - aby věci byly poznamenány k památce (tiskaři)

Lis na víno. Kládový lis na Moravě od 14. st.

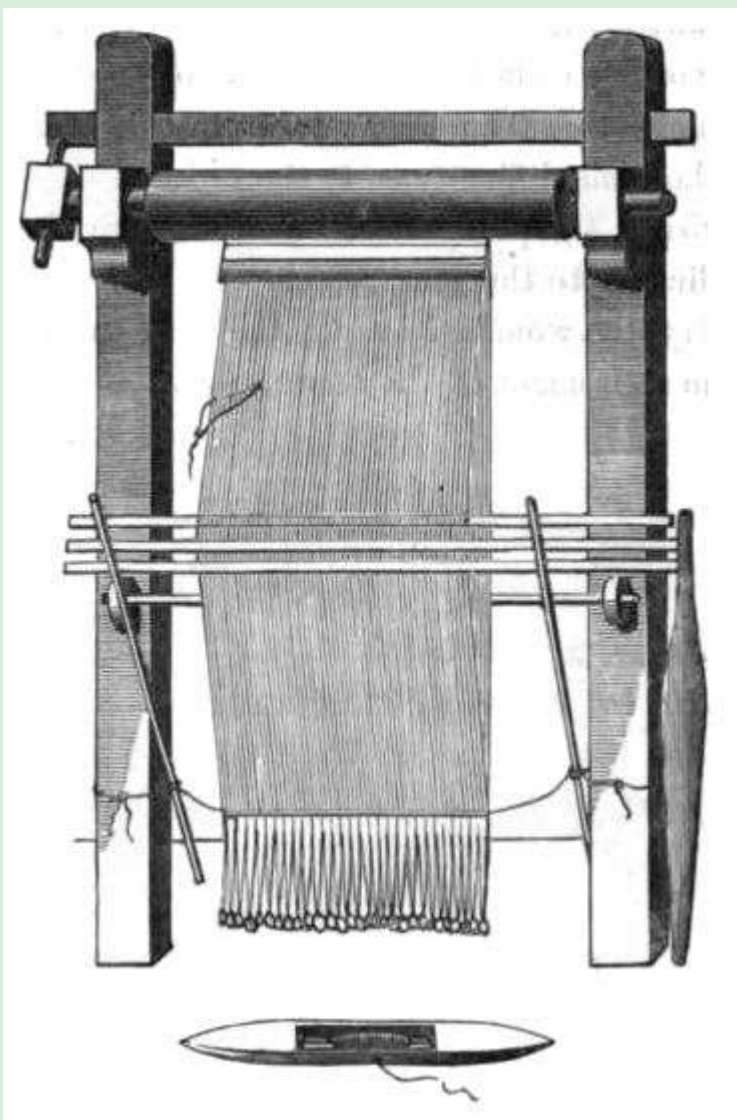
Na Moravě od 18. st.

Lis na víno z roku 1600

Zdroj: http://zs.velke-pavlovice.cz/sites/default/files/projekt_hvv_zuzana_bartova_iv.a_zs_v.pavlovice.pdf

Knihářské lisy

tkalcovský stav z r. 16. st.

Dílenský svěrák

Zdroj: <https://www.ahprofi.cz/otocny-dilensky-sverak-250-mm-25-5-kg-ht300106>

Kovářství

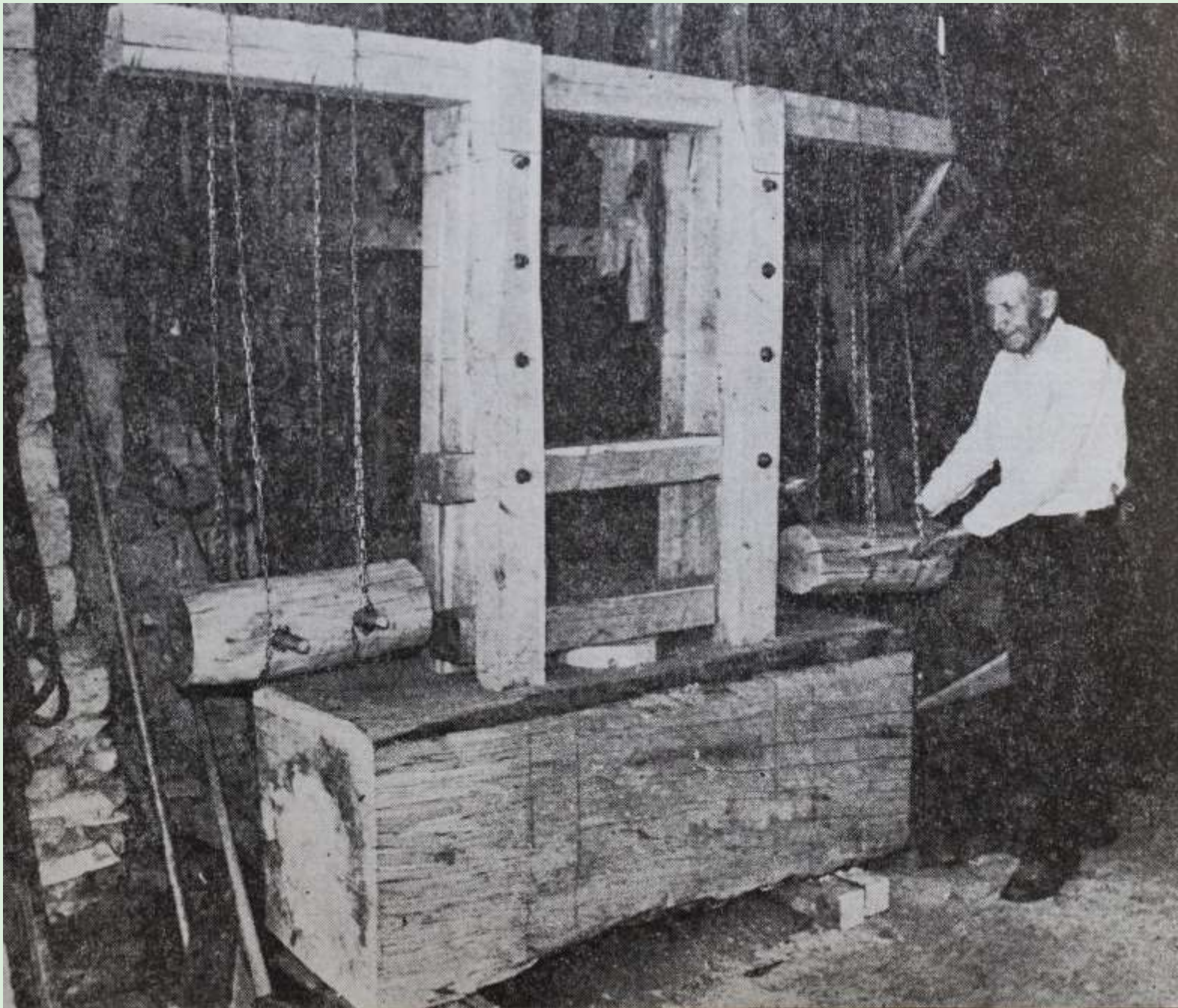
Zdroj:

<https://olomoucka.drbtna.cz/z-kraje/prerovsko/18875-nejvetsi-evropske-setkani-kovaru-letos-nebude-helfstynsky-hefaiston-se-odklada-na-pristi-rok.html>

Zdroj: Muzeum olivového oleje, Cisano, Itálie:
https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fmagazin.travelportal.cz%2F2016%2F02%2F11%2Fmuzeum-olivoveho-oleje-cisano%2F&psig=AOvVaw2tJEaMxrS5tsyuLxy7_Bbw&ust=1606256642915000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCNDor7fame0CFQAAAAAdAAAAA8

Zdroj:
https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.chorvatsko.cz%2Ftema%2Fosel.html&psig=AOvVaw2tJEaMxrS5tsyuLxy7_Bbw&ust=1606256642915000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCNDor7fame0CFQAAAAAdAAAAA8

Voskařství, zdroj obrázku:

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fkarpatskecerkvi.org%2Fvoskarstvo-vostinarstvo-svieckarstvo-v-regione-snina%2F&psig=AOvVaw2tJEaMxrS5tsyuLxy7_Bbw&ust=1606256642915000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCNDor7fame0CFQAAAAAdAAAAABBF

Lis na olivy (olivový olej), zdroj obrázku:

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fpixabay.com%2Fcs%2Ffotos%2Fstar%25C3%25A9-lis-na-oliv-ropa-kolo-ml%25C3%25BDn-1240601%2F&psig=AOvVaw3G1Dd9aESoA7B_CYEI-_8G&ust=1606257251463000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCMCYi9ncme0CFQAAAAAdAAAAABAF

Kniha v tiskařském lisu

K památníku *Bible Kralické* viz:

<https://region.rozhlas.cz/v-pamatniku-bible-kralicke-v-kralicich-nad-oslavou-zjistite-jak-se-v-16-stoleti-8084423>

Srov. <https://encyklopedieknihy.cz/index.php?title=Tisk%C3%A1rna>

Srov. <https://www.i60.cz/clanek/detail/25006/ze-zivota-knih-a-knizek>

Pres Boží

- Bůh má **dva** presy / lisy k presování lidí:
- **lehčí** (Iz 5,2, Mt 21,33) – církevní kázeň
„Kázní tedy svatou lidé jako presem dotlačováni bývají, aby ovotce pobožností a pokání jakž takž vydávati museli.“
- **těžší** – různé těžké tresty

Pres Boží

- **dvojí naučení:**
 - **abychom věděli**, co si máme myslet o trápení: je to boží nástroj, z Božího cíle / záměru (nám třeba neznámý). Presem mohou být naši nepřátelé, ale jako nástroj Boží (tak rozuměl Jeremiáš, Jób, David, všichni svatí – v tom velikost, ne něčí zlo, ale nástroj Boha): ***Nechte ho, Hospodin poručil jemu.***
 - **důvody**, proč jsme bráni do presu: každý řemeslník **ví, proč** nástroj užívá, tím spíš Bůh: **nám i sobě užitku hledá**

Pres Boží

- Příčiny (důvody) našeho **presování v kříži**:
 1. abychom zachovávali zbožnost, střídmost, krotkost, svornost, „aby se nám srdce v hromadu tlačilo a postranní bujnosti bylo bráněno“
 2. abychom poznali Boží slovo – chytí nás do kleští, aby se platně / s užitkem chytalo našich srdcí
 3. abychom činili díky – modlitbami, láskou: „To jest saft ten, kterýž z srdcí našich plynouti má a kterýmž se chutně napájí srdce boží.“
 4. abychom byli list boží popsaný duchem Boha živého, na deskách srdcí (2K 3,3)

Pres Boží

Sírachovec: Kdo nebyl zkoušen, co umí?

David: K dobrému je mi, Hospodine, že jsem pobyl v trápení, abych se naučil ustanovením tvým. (Ž 119,71)

Pres Boží

- **Dvojí napomenutí:**

1. k trpělivosti a vyčkání času
2. k pokání

- **Výstraha:** abychom se proti prostředkům presu nezlobili („Pakli zarytá a zavilá, neustupná a nepovolná býti chce, sobě škodí, protože k tužšímu... sebe zatahování aneb dokonce k ztroskotání příčinu dává.“)

Pres Boží

- **Trojí potěšení:**

1. máme jistotu, že Bůh má o nás zájem

2. máme naději, že nás Bůh nezničí, ale že vydáme to nejlepší

3. když již rozumíme Božímu úmyslu a nacházíme to, co v nás Bůh hledal, můžeme se těšit, že presování již brzy přestane – Bůh se netěší naším trápením, ale napravením.

Utrpení a milost / zkušenost milosti

Buberův příběh venkovana – sedláka:

„zdánlivě po celý život nemohl myslet jinak než účelově, technicky, ... vždy nosil v hlavě jen to, co právě bylo nutné pro hospodářství a bezprostřední životní situaci. Pak ale začne stárnout, musí se namáhat, aby při práci podal výkon jako dříve. A jednou se stane, že o volném dni je vidět, jak stojí a dívá se do mraků, a když se ho někdo zeptá, odpoví teprve po chvíli, že se dívá kvůli počasí, a je zřejmé, že to není pravda. Ve stejnou dobu ale lze někdy uvidět, jak se mu zcela neočekávaně otvírají ústa – k výroku. Výroky vyslovoval samozřejmě už dříve, ale tradiční, známé, ponejvíce pesimisticko-humorné o „běhu věcí“, a takové říká ještě i teď, ... zejména tehdy, ... když zakusil odpor věcí, ... když opět zakusil rozpor, vládnoucí ve světě. Ale jindy říká také slova zcela jiného druhu, jaká od něj dříve nebylo slyšet, slova neznámá z tradice, a říká je s pohledem upřeným před sebe, často jen šeptem, jako pro sebe, dají se jen zachytit; vyjadřuje vlastní poznání. To ale nečiní tehdy, když zakusil odpor věcí, nýbrž např. tehdy, když radlice zajede tak měkce a hluboko do země, jako by se jí pole dobrovolně otvíralo, nebo když kráva vrhne tak rychle a lehce tele, jako kdyby u porodu pomáhala nějaká neviditelná moc. Tj.: vyjadřuje vlastní poznání, když zakusil milost věcí; když znova zakusil, navzdory všemu odporu, že existuje jakási účast člověka na bytí světa. Jistě, zkušenost milosti je umožněna teprve zkušeností odporu a v odlišení od ní; ale i zde platí, že duch se pozvedá ze souladu s věcmi a v souladu s pudy.“

Buber, Martin. *Problém člověka*, s. 135–136.

KOMENIOLOGICKÉ INSTITUCE

- Filosofický ústav AV ČR, Praha, odd. komeniologie, Jilská 1, 110 00 Praha1, oddělení komeniologie, kde je připravována kritická edice Komenského spisů a korespondence, je to jediné specializované pracoviště
<http://www.flu.cas.cz>
- Muzeum Jana Amose Komenského, Přemysla Otakara II. č. 37, 688 12 Uherský Brod
<http://www.mjakub.cz>
- Muzeum Komenského Přerov, Horní náměstí 1. 750 11 Přerov
<http://www.prerovmuzeum.cz>
- Pedagogické muzeum Praha, Valdštejnská ulice 20, Praha 1 Malá Strana
<http://www.pmjak.cz>
- Národní pedagogická knihovna Komenského. Mikulandská 5, Praha 1 – knihovna zaměřená na pedagogickou literaturu, v níž je od poloviny 20. století budován fond komeniologické literatury
<http://www.npkk.cz>

KOMENIOLOGICKÉ INSTITUCE

- **Odborná pracoviště**

<http://www.flu.cas.cz/Com/files/opera.htm>

http://www.flu.cas.cz/Com/files/czech_main.htm

<http://www.npkk.cz>

<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komens.html>

- **Muzea**

<http://www.mjakub.cz>

<http://www.prerovmuzeum.cz>

<http://www.comeniusmuseum.nl>

<http://www.comenius-naarden.nl>

- **Díla**

<http://vialucis.cz/Komensky.htm>

<http://citanka.cz/komensky>

<http://literatura.kvalitne.cz>

<http://www.libri.cz/databaze/kdo18/search.php?zp=10&name=KOMENSKÝ+JAN+AMOS>

- **Památníky J.A. Komenského a pamětní místa v České republice:**

Fulnek

Nivnice

Bílá Třemešná

Horní Branná u Jilemnice